

Sosiaali- ja terveysministeriö

KESKI-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON
ASETUKSEKSI ERIKOISSAIRAANHOIDON TYÖNJAOSTA JA ERÄIDEN TEHTÄVIEN Keskittämisestä

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ottaa kantaa vain siihen asetuksen kohtaan, joka koskee asetusluonnoksen 4 § kohtaa 4) Lasten, nuorten ja perheiden vaativimpien palveluiden osaamiskeskukset. Lausuntoa on valmisteltu yhteistyössä Keski-Suomen lasten ja perheiden parhaaksi (KSLAPE) -hankkeen ja Keski-Suomen LAPE-muutosagentin kanssa.

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus toteaa lausuntonaan, että Lasten, nuorten ja perheiden vaativimpien palveluiden osaamis- ja tukikeskuksista säätäminen ei ole tässä vaiheessa perusteltua. OT -keskuksista tulee säätää vasta sitten, kun niiden toimintamalli on selkiytynyt. Toinen vaihtoehto on oma kokeilulainsäädäntö, joka turvaisi myös OT-keskusten kehittämistyön rahoituksen.

Asetusluonnoksen 4 §:n 1 mom:ssa todetaan: "Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään tai terveydenhuoltolain 43 §:ssä tarkoitetussa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa sovitaan, on viiden yliopistolista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin huolehdittava seuraavista erikoissairaanhoidon tehtävistä, niiden suunnittelusta ja yhteen sovittamisesta alueellisesti." Näihin tehtäviin liitetään Lasten, nuorten ja perheiden vaativimpien palveluiden osaamiskeskukset. Niin kuin perustelumuiotissa todetaan, nämä OT-keskukset sisältyvät LAPE-kärkihankkeeseen. Niiden valmistelu alueilla on vasta alkanut (touko-kesäkuun vaihe 2017). Jos ne tällä asetuksella kiinnitetään ja keskitetään yliopistosairaaloihin, on vaarana, ettei synny uutta ja innovatiivista, monitieteistä ja monialaista lapsia, nuoria ja perheitä tukevaa palvelurakennetta. Meillä tulisi ensin olla näkemys lasten, nuorten ja perheiden palveluiden uudesta kokonaisprosessista, ennen kuin lähemme kiinnittämään OT-keskuksia. Jos rakenne tehdään vaativat erityispalvelut edellä, on vaarana, että nykyinen kallis ja kankeisiin lähetekäytäntöihin perustuva järjestelmä säilytetään eivätkä asiakkaat saa kipeästi tarvitsemiaan nykyistä joustavampia ja monialaisempia palveluita.

Korjaavien palveluiden vahva asema on kiinni nykyisissä palvelurakenteissa. Nyt käsillä oleva asetusluonnos uusintaa tällaista rakennetta. LAPE-hankkeen työskentelyssä nämä rakenteet on tarkoitus ottaa arvioitaviksi, niiden kustannusvaikuttavuutta voidaan tutkia ja palvelurakennetta kehittää varhaisemman tuen suuntaan. OT-keskuksilla tulisi olla rooli myös sen ongelman ratkaisemisessa, miten käännetään palvelurakennetta korjaavista ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tämä on eräs OT-keskusten tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan keskeisimmistä tehtävistä.

Jos OT-keskukset kiinnitetään tällä asetuksella yliopistosairaaloihin, korostuu lääketieteellisen osaamisen rooli liikaa. OT-keskuksissa tehtävä lapsi- ja perhepalveluiden kehitystyö edellyttää monitieteistä, tutkimusperustaista tietoa moninaisten perheiden ja eri-ikäisten lasten tarpeista ja hyvistä käytännöistä perheiden tukemisessa ja toimintakäytäntöjen arvioinnissa. Tällaista osaamista löytyy mm. Jyväskylän yliopiston useille laitoksille levittyvästä lapsi- ja perhetutkijoiden verkostosta (mm. psykologia, sosiaalityö,

perheterapia, musiikkiterapia, perhetutkimus, erityispedagogiikka, kognitiotiede, liikunta, jne.). Erityisen tärkeää lasten, nuorten ja perheiden palveluiden osaamisen kehittämisessä on yhteys koulumaailmaan, opettajankoulutukseen ja alan tutkimukseen. Jyväskylässä toimiva Niilo Mäki instituutti voisi toimia eräänä OT-keskuksen "mallina", sillä se on monitieteinen oppimisvaikeuksien tutkimuksen ja kehittämistyön yksikkö, joka myös hoitaa lapsia ja perheitä sekä kouluttaa erialojen ammattilaisia oppimisvaikeuksien tunnistamisessa ja hoidossa. Myös useissa lastensuojelujärjestöissä, kuten Perhehoitoliitossa ja Pesäpuussa sekä vammais- ja päihde- ja mielenterveysjärjestöissä on sellaista erityisosaamista, jota ei julkisilla toimijoilla ole. Nämä sekä alan yrittäjät on saatava mukaan kehitystyöhön.

Tässä vaiheessa lapsi- ja perhetyön kehittämisessä tulee panostaa yhteisen pohjatyön tekemiseen ja yhteisten peruskäsitteiden analysointiin ja ymmärrykseen lasten ja perheiden tarpeista, jotta sote-uudistuksen tavoitteet horisontaalisesta ja vertikaalisesta integraatiosta voisivat toteutua. Tavoitteita palveluiden tasa-arvoisesta saatavuudesta ja kustannusten kasvun hillitsemisestä ei voi toteuttaa, jos uutta rakennetta aletaan suunnitella erityispalvelut edellä.

Päivi Kalilainen
Hallituksen puheenjohtaja

Marja Heikkilä
Johtaja